

D ů v o d y :

Rozhodnutím uveřejněným ve sb. n. s. pod čís. 7101 bylo arciť vysloveno, že, byla-li postoupena pohledávka k zajištění pohledávky postupníkovy za postupitelem — jakž tomu v souzeném případě —, jest splatnost původní pohledávky postupníkovy proti postupiteli odložena. Ale nejvyšší soud dodatečně opustil tento právní názor a vyslovil a blíže odůvodnil v rozhodnutí uveřejněném ve sb. n. s. pod čís. 8895, že postupem pohledávek postupitele za třetí osobou k zajištění pohledávek postupníka za postupitelem, zůstaly pohledávky postupníka za postupitelem co do pravosti, splatnosti a žalovatelnosti nedotčeny, a že jest při vymáhání pohledávek postupníka za postupitelem lhostejno zejména i to, zda dříve, než žaloval, zpět postoupil postupiteli pohledávky postoupené mu k zajištění. Dovolací soud nemá příčiny, proč by se navrátil k právnímu názoru zatím již opuštěnému, to tím spíše, an neodpovídá předpokládanému úmyslu stran, který jest obdobný jako při zřízení zástavního práva, kde zástava, není-li zvlášť umluven opak, nevylučuje žalobu proti osobnímu dlužníku a nemusí býti vrácena před podáním žaloby. V této příčině není tudíž dovolání opodstatněno a zejména není ve svých právech dotčen dovolatel výrokem, že zaplacení státi se má proti tomu, že žalobce žalovanému zpět postoupí pohledávku postoupenou k zajištění, pokud nebyla ještě vybrána. Ale dovolání ani jinak není v právu, neboť, postoupena-li pohledávka k zajištění, jest tomu, nebylo-li nic jiného zvlášť ujednáno, podle pravidel poctivých styků (§ 914 obč. zák.) rozuměti tak, že postupník má jménem vlastním a na účet postupitele postoupené pohledávky vybrati a po případě i soudně vymáhati, z čehož vyplývá, že útraty s tím spojené, vyjmouc opět případ opačné dohody, jež se zde nestala, jdou na účet postupitele. K těmto útratám náleží arci i náklady mimosoudního vymáhání, jsou-li k uskutečnění práva nutné a účelné.

Čís. 10766.

»Nebezpečím« ve smyslu § 520 obč. zák. není jen nebezpečí úplné zkázy věci; stačí i nebezpečí ze špatné správy věci, nebezpečí, že se zhorší podstata věci, nebezpečí, že nastane škoda, kterou nebude lze snadno napravit.

Předpokladem eventuelního nároku na odstoupení věci nebo nároku na trpění soudní správy (§ 520 obč. zák.) není, by se zajišťovací nárok ukázal býti neproveditelný exekucí; stačí, že poživatel nechce zajištění poskytnouti nebo je poskytnouti nemůže.

Důkazní břímě, že jde o opravy, doplňky a pořízení, jež podle § 513 obč. zák. obstarati jest povinností poživatele, a že roční výtěžky z nemovitosti dostačují k tomu, by poživatel nikl náklady s tím spojené, stihá vlastníka.

Žalovaná postoupila žalobci dům se zahradou, vyhradivši si k domu právo doživotního požívání. V žalobě, o niž tu jde, tvrdil žalobce, že žalovaná neudržovala nemovitost ve stavu, v němž ji převzala, a neopatrovala z jejího výnosu zdokonalování, doplňování a obnovování nemovitosti. I navrhl žalobce, by bylo uznáno právem, že žalovaná jest povinna zajistiti žalobci podstatu nemovitosti (domu se zahradou) dáním jistoty ve smyslu § 1373 obč. zák. za udržování, zdokonalování, doplňování a obnovování podstaty nemovitosti ve výši, jak ji soud určí podle § 273 c. ř. s. nebo přenechati nemovitosti žalobci jako vlastníku za slušné odbytné nebo dáti do soudní správy. *Procesní soud první stolice* uznal právem, že žalovaná jest povinna trpěti, by dům byl se zahradou bez ohledu na její právo doživotního požívání dán do soudní správy, a to pod exekucí do 14 dnů. K odvolání žalované *odvolací soud* napadený rozsudek potvrdil. *Důvody*: Nesprávné právní posouzení věci spatřuje odvolatelka především v tom, že tu není podmínek § 520 obč. zák., ano není prokázáno, že hrozí nebezpečí zkázy služebné věci. Podle § 509 obč. zák. služebnost požívání jest právem užívati cizí věci beze všeho omezení šetříc podstaty. Ustanovení § 513 obč. zák. přikazuje poživateli, by jako dobrý hospodář služebnou věc udržoval ve stavu, v němž ji převzal, a z výnosu opatroval opravy, doplňky a obnovy. Ze souvislosti těchto zákonných ustanovení plyne, že porušení podstaty služebné věci jest tu již, utrpěla-li zhoršení užíváním nebo tím, že poživatel zanedbal povinnost, věc udržovati, uloženou mu ustanovením § 513 obč. zák., takže jest poživatel zodpovědný vlastníku za každé zhoršení věci, jež zavinil. Jest tudíž míti za to, že po rozumu § 520 obč. zák. hrozí podstatě nebezpečí i tehdy, když ze způsobu, jak poživatel věci služebné užívá, a z nedbání povinnosti uložené v § 513 obč. zák. poživateli, hrozí nebo dokonce již nastalo podstatné zhoršení věci služebné. Soud první stolice zjistil závady i některých částí stavby, i zahrady, které svědčí o značné sešlosti dotýčných částí stavby a zahrady, a zjistil dále, že vadný stav staveb i zahrady jest zaviněn a tak podstata jejich jest ohrožena tím, že nebyly udržovány ve stavu, jakž jest povinností dobrého hospodáře. Nesprávné zhodnocení znaleckých důkazů odůvodňuje odvolání poukazem k ustanovení § 514 ob. obč. zák., podle něhož jest povinností vlastníka, nikoli poživatele, by obstarával na své útraty stavby, jež se stářím budovy nebo náhodou staly nutnými, a vytýká v tomto směru zároveň jako neúplnost řízení, že soud první stolice nezjistil, které ze zjištěných závad byly druhu právě uvedeného, jež odstraniti bylo podle § 514 obč. zák. povinností žalobce jako vlastníka. Výtky tyto nejsou opodstatněné, neboť žalovaná v tomto směru v řízení u soudu první stolice námitky nečinila a skutkové okolnosti netvrdila, takže neměl soud první stolice příčiny, by se otázkou tou zabýval. Nehledíc k tomu, že ani v řízení odvolacím odvolatelka neuvádí skutkové okolnosti, nelze se tím ani odvolacímu soudu zabývat, poněvadž jde o novotu, k níž nelze podle § 482 c. ř. s. v řízení odvolacím hleděti. Neúplnost řízení vytýkaná odvoláním v tom směru, že soud první stolice nezjistil, zda výnos služebné věci stačí, by z něho mohly býti opatřo-

vány opravy, doplňky a obnovy věci, není odůvodněna, poněvadž žalovaná strana v tomto směru námitky u soudu první stolice nečinila, a, nehledíc k tomu, že ani nyní netvrdí konkrétní skutečnosti v tomto směru, nelze k tomu bráti zřetel, poněvadž jde o novotu podle § 482 c. ř. s. v odvolacím řízení nepřipustnou. Odvolatelka uplatňuje jako nesprávné právní posouzení věci, že prý žalobní žádost není odůvodněna proto, poněvadž žalobce mohl žádati jen, by žalovaná provedla opravy, pokud je k nim zavázán poživatel, nebyl však oprávněn žádati zajištění. Toto stanovisko žalované jest však vyvráceno hořejšími vývody, podle nichž jest zjištěno, že žalobce prokázal nebezpečí pro podstatu nemovitostí ze způsobu vykonávání služebnosti jich požívání žalovanou a z opomenutí povinnosti udržování služebné nemovitosti, kterou žalované ukládá ustanovení § 513 obč. zák., takže jsou tu podmínky pro nárok žalobce na poskytnutí zajištění žalovanou po rozumu ustanovení § 520 obč. zák. Posléze uplatňuje odvolatelka jako nesprávné právní posouzení věci, že žalobce mohl žádati nejvýše jen zajištění, a že předčasnou jest eventuelní žalobní žádost o přenechání věci za odbytné a dání věci do soudní správy, poněvadž podle § 520 obč. zák. může takováto žádost býti podána jen, když zajištění nebylo dáno, a předpokládá prý proto tato žádost pravoplatný rozsudek odsuzující ke složení jistoty a provedení bezvýsledné exekuce. Toto stanovisko odvolatelky jest však v rozporu s doslovem a s duchem ustanovení § 520 obč. zák. V druhém odstavci tohoto zákonného ustanovení se praví: »nebylo-li (zajištění) dáno, buď věc přenechána buď vlastníku za slušné odbytné nebo podle okolností dána do soudní správy«. Podle doslovu tohoto ustanovení nemůže oprávněný, bylo-li uloženo poživateli, by poskytnul vlastníku služebné věci zajištění podstaty, domáhati se exekucí poskytnutí zajištění, nýbrž může jen, nebylo-li zajištění dáno, domáhati se toho, by věc buď byla přenechána vlastníku za slušné odbytné nebo podle okolností byla dána do soudní správy. Z toho jest zřejmo, že jest ponecháno na vůli poživatele, zda chce zajištění dáti, čili nic, s tím ovšem, že, nedá-li zajištění, bude věc k návrhu vlastníka buď přenechána vlastníku za slušné odbytné neb podle okolností dána do soudní správy. Ana žalovaná za sporu prohlásila, že, bude-li jí uloženo rozsudkem, by dala zajištění podstaty složením jisté částky ať v hotovosti neb v cenných papírech nebo jinakým způsobem, jmenovitě ručiteli, zajištění poskytnouti nemůže, a tím předem odmítla dáti zajištění, nebylo třeba, poněvadž by to nemělo smyslu, aby jí rozsudkem předem bylo uloženo, by dala zajištění. Postupoval proto soud první stolice správně, když, shledav podmínky, za nichž jest žalovaná podle § 520 obč. zák. povinna dáti zajištění podstaty, rozhodl hned o eventuálním žádání žalobce, by služebná nemovitost byla buď ponechána vlastníku za slušné odbytné nebo podle okolností dána do soudní správy. Soud první stolice zhodnotil tudíž správně provedené důkazy a posoudil správně věc po stránce právní, rozhodnuv, že žalovaná strana je povinna trpěti, by nemovitost bez ohledu na její právo doživotního požívání byla dána do soudní správy.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody :

Dovolání napadá rozsudek odvolacího soudu z dovolacích důvodů čis. 2 a 4 § 503 c. ř. s. S právního hlediska (§ 503 čis. 4 c. ř. s.) vytýká dovolatelka, že žalobce nebyl oprávněn použití ustanovení § 520 obč. zák. a žádati zajištění podstaty nemovitosti, neboť bylo prý na něm, by předem žádal na žalované provedení oprav, k nimž jest podle § 513 obč. zák. povinna. Tato výtká neobstojí, neboť podle § 520 obč. zák. může vlastník na poživateli, je-li nebezpečí, žádati zajištění podstaty věci. Nebezpečím ve smyslu § 520 obč. zák. jest nejen nebezpečí úplné zkázy věci, stačí i nebezpečí ze špatné správy věci, nebezpečí, že se zhorší podstata věci, nebezpečí, že nastane škoda, kterou nebude lze snadno napravit (viz Stubenrauch str. 724 a Krainz-Ehrenzweig § 253). Není, jak mylně dovolatelka za to má, předpokladem eventuelního nároku na odstoupení věci, nebo nároku na trpění soudní správy (§ 520 obč. zák.), by se nárok zajišťovací ukázal býti neproveditelným exekucí, stačí, jako v souzeném případě, že žalovaná poživatelka zajištění nechce poskytnouti nebo poskytnouti nemůže (Stubenrauch str. 724). V tom směru stačí její prohlášení, že zajištění dáti nemůže, jak žalovaná učinila, a proto neprovedení exekuce by nebylo překážkou eventuelního žalobního nároku. Oprávněnost nelze však upříti další výtkce, že nebylo rozeznáváno nižšími soudy, zda stavební závady, znalci zjištěné, jsou takové, že je musí napravit vlastník domu podle § 514 obč. zák., či poživatelka podle § 513 obč. zák. a v tomto případě, zda opravy, doplňky a obnovy, k nimž by žalovaná podle ustanovení § 513 obč. zák. byla povinna, byla též s to niknouti z výtěžku požívané nemovitosti. Ukládá totiž § 513 obč. zák. poživateli, by udržoval služebnou věc ve stavu, v němž ji převzal a by obstaral opravy, doplňky a obnovy z výnosu služebné věci. Vlastníka nemovitosti však stihá náklad na zachování věci, pokud přesahuje meze obyčejných oprav, doplňků a pořízení, připadajících na poživatele. Nastane-li tedy následkem vetčnosti domu, následkem požáru, povodně aneb jiné nehody nutná potřeba znovu vystavěti dům anebo jeho část, má poživatel jen povinnost vlastníka domu o tom zpravit (§ 514 obč. zák.), stavbu provést jest však věcí vlastníka. První soud zjistil posudkem znalců nejen potřebu oprav, doplnění a pořízení (obnovení), nýbrž zjistil dále, že půdička přístavku jest zcela sešlá, že se záklop zakrytý plechy bortí, že krovy jsou shnilé, zjistil na promočené části krovu houbu, že zadní štítová zeď jest vybočena do půdičky, uhnílost sloupků altánu a nedostatek jeho stability, že vrátka jsou částečně řezem prožrána atd. Je tedy otázkou, zda jde o závady, které nasvědčují vetčnosti stavení neb aspoň jeho jednotlivých částí, jichž odstranění by se dalo provést jen znovuzřízením, jež od poživatelky podle § 514 obč. zák. požadováno býti nemůže. Odvolací soud vyhnul se výtkám učiněným žalovanou v odvolání v tom směru poukazem k to-

mu, že jsou to novoty, že okolnosti ty nebyly žalovanou uplatněny v řízení před prvním soudem, přehlédnuv, že bylo věcí vlastníka, žalobce, by tvrdil jako základ žaloby (§ 226 c. ř. s.), že jde o opravy, doplňky a pořízení, které podle § 513 obč. zák. obstarati jest povinností žalované, a že roční výtěžky z nemovitosti dostačovaly k tomu, aby postupně nikla náklady s tím spojené. Průvodní břímě v tom směru stíhalo žalobce. Žalobce též, uznávaje svou povinnost k tomu, v žalobě tvrdil, že žalovaná neudržovala věc jako dobrý hospodář ve stavu, v němž ji převzala, a neopatřovala z jejího výnosu opravy, doplňování a pořizování, a nabídl o tom důkaz spisy magistrátu, místním ohledáním za příbrání znalce a výslech stran. Právem proto vytýkala v odvolání a vytýká i v dovolání žalovaná kusost řízení (§ 503 čís. 2 c. ř. s.) v tom směru, že nebylo zjištěno, které opravy (stavby) byly nutné následkem stáří (sešlosti, vetčnosti) budovy, tak že patří jich provedení vlastníku budovy, a které opravy, doplňky a obnovy stihají podle § 513 obč. zák. žalovanou, a že v tomto případě nebyl zjištěn výnos usedlosti, k níž jí přísluší právo poživací, by bylo lze posouditi, zda stačil výnos ten k postupnému hrazení nákladů spojených s obvyklými, vyskytnuvšími se opravami, doplňky a obnovami a zda a pokud žalovaná své povinnosti dostála, či zda svou vinou ji opomenula. Bez těchto zjištění zůstalo řízení kusým (§ 503 čís. 2 c. ř. s.) a bylo proto podle § 510 c. ř. s. zrušiti rozsudky nižších soudů a věc vrátiti prvnímu soudu, by řízení v naznačených směrech doplnil a nový rozsudek vydal.

Čís. 10767.

Pokud vzhledem k ustanovením služebního řádu šlo o byt naturální, nikoliv o byt najatý. Právní poměry naturálního bytu nebyly zasazeny zákony o ochraně nájemníků. Lhostejno, že úplata za závodní byt byla označována jako »bytné« nebo »činže«. Nezáleží na tom, že zaměstnavatel v jiném sporu tvrdil, že byt podléhá zákonu o ochraně nájemců. Naturální byt nepozbývá své povahy tím, že zaměstnavatel po skončení služebního poměru ponechá zaměstnanci naturální byt výjimečně a prozatím na určitou dobu.

(Rozh. ze dne 8. května 1931, Rv I 766/31.)

Žalobě zaměstnavatele proti bývalému zaměstnanci o vyklizení bytu procesní soud své stolice vyhověl, odvolací soud žalobu zamítl.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Dovolání opřenému o dovolací důvod § 503 čís. 4 c. ř. s. nelze upříti oprávnění. Jde o to, zda sporný byt byl bytem naturálním, jak tvrdí žalobkyně, či nájemním, jak namítá žalovaný, a zda žalobkyně jest oprávněná